

Управління РОЗВИТКОМ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

№ 7, 2006

специальный выпуск

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ

Управління розвитком

*Харківський національний
економічний університет*

*Міжнародна
науково-практична конференція
"Актуальні проблеми управління
економічними процесами
промислових підприємств"
14 – 15 листопада 2006 року*

*Секція 3
"Напрями розвитку підприємницької
діяльності в сучасних умовах"*

*Збірник наукових статей
видається 2 рази на рік*

№ 7, 2006

спецвипуск

Харків. Вид. ХНЕУ, 2006

Засновник і видавець

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Реєстраційний номер свідоцтва **КВ №5948** від 19 березня 2002 р.

Затверджено на засіданні вченої ради університету.

Протокол №3 від 25.12.2006 р.

Редакційна колегія

Пономаренко В. С. — докт. екон. наук, професор (головний редактор)

Афанасьєв М. В. — канд. екон. наук, професор

Внукова Н. М. — докт. екон. наук, професор

Грігорян Г. М. — докт. екон. наук, професор

Гриньова В. М. — докт. екон. наук, професор

Дікань Л. В. — канд. екон. наук, професор

Дороніна М. С. — докт. екон. наук, професор

Іванов Ю. Б. — докт. екон. наук, професор

Кизим М. О. — докт. екон. наук, професор

Клебанова Т. С. — докт. екон. наук, професор

Левикін В. М. — докт. техн. наук, професор

Малярєвський Ю. Д. — канд. екон. наук, доцент

Назірова Г. В. — докт. екон. наук, професор

Орлов П. А. — докт. екон. наук, професор

Пушкар О. І. — докт. екон. наук, професор

Тодика Ю. М. — докт. юр. наук, професор

Тридід О. М. — докт. екон. наук, професор

Українська Л. О. — докт. екон. наук, професор

Хохлов М. П. — докт. екон. наук, професор

Ястремська О. М. — докт. екон. наук, професор

Редакція збірника наукових статей

Зав. редакцією **Сєдова Л. М.**

Редактори: **Гузенко О. М.**

Лященко Т. О.

Замазій О. Є.

Демченко Н. І.

Анацька О. В.

Гергеша А. В.

Бєліков О. М.

Шаповалова М. Є.

Комп'ютерна верстка **Гарбузенка Д. Т.**

Адреса видавця: 61001, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Телефони:

(057)702-03-04 — головний редактор

(057)758-77-05 — зав. редакцією

E-mail: vydav@ksue.edu.ua

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.

Рішення про публікацію статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.

Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

При передрукуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

Підписано до друку 25.12.2006 р.

Формат 84×108 1/8. Папір MultiCopy.

Ум.-друк. арк. 21,5. Обл.-вуг. арк. 32,25. Тираж 500 прим. Зам. №927.

Ціна договірна.

Надруковано з оригінал-макета на Riso-6300 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.
Видавництво ХНЕУ.

- © Харківський національний економічний університет, 2006
- © Видавництво ХНЕУ, 2006
- дизайн, оформлення обкладинки
- © Управління розвитком, 2006

РОЗВИТОК ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ЯК ФАКТОР ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших особливостей розвитку сучасного світу є швидко прогресуюча глобалізація.

Глобалізація – це сукупність процесів і явищ, що ведуть до зростання економічної відкритості країн, лібералізації національних ринків товарів та капіталів, формування глобального фінансового ринку й всесвітньої інформаційної мережі.

Одним із проявів глобалізації є формування єдиного світового інформаційного простору. Цьому сприяє інформатизація, що виявляється в удосконаленні традиційних інформаційних технологій, таких, як прискорення передачі кореспонденції між країнами, прискорення й подальше вдосконалення електронних грошових переказів між країнами та інших інформаційних послуг, з одного боку, і в створенні нових комунікативних технологій передачі інформації, таких, як комп'ютеризація, розвиток глобальної мережі Internet, розвиток мобільного зв'язку, IP-телефонії – з іншого.

Удосконалення традиційних інформаційних технологій і розвиток нових дозволяють прискорити доведення інформації різного ступеня складності до потенційних користувачів, збільшити їхню кількість, різко інтенсифікувати процес наукових досліджень і розробок, а також позитивно впливати на інші сфери громадського життя.

Глобалізація торкається багатьох країн, підсилюючи взаємозалежність національних економік, взаємовплив і взаємозв'язок різних сфер та процесів у світовому господарстві. Жодна країна не може уникнути її впливу на ті або інші сфери громадського життя. Не є винятком і Україна. Таким чином, розгляд проблем, що торкаються процесів глобалізації та інформатизації, є вкрай важливим.

Проблемам глобалізації присвячені роботи М. Афанасьєва, Д. Богині, Г. Волинського, Е. Гребенщикова, Р. Грінкевича, Н. Ельянова, В. Зенько, В. Клочко, Н. Косолапова, В. Кузнєцова, В. Медведєва, Л. Меснікової, А. Холопова.

Дослідження цих вчених відображають питання сутності глобалізації [1; 2], її проблем та перспектив [1; 3], впливу глобалізації на країни з перехідною економікою [3], взаємозв'язку глобалізаційного та інноваційного процесів [4], формування "відкритої економіки" в процесі глобалізації [2], структурної перебудови економіки в умовах глобалізації та інформатизації [5].

Проблеми розвитку поштового зв'язку аналізують С. Горєлкіна, В. Іванов, Е. Князева, Л. Кузнєцова.

Їх дослідження містять наступні аспекти: аналіз стану та основні напрямки розвитку послуг поштового зв'язку [6; 7], тенденції конкурентного ринку поштового зв'язку [8], маркетинг послуг поштового зв'язку [6].

Незважаючи на безліч публікацій у галузі глобалізації, питання, що торкаються інформаційних факторів розвитку глобалізації в Україні, зокрема поштового зв'язку, досліджені недостатньо.

Метою даної статті є виявлення ролі поштового зв'язку в розвитку глобалізаційних процесів в Україні, аналіз стану його розвитку, розробка рекомендацій з його вдосконалення з урахуванням загальносвітових процесів.

В Україні поштова галузь представлена Українським державним підприємством поштового зв'язку (УДППЗ) "Укрпошта" – єдина державна мережа поштового зв'язку, що охоплює всі регіони України й більш ніж 64 країни світу. Підприємство є найбільшим оператором на поштовому ринку держави.

УДППЗ "Укрпошта" функціонує як самостійна господарська одиниця з 1994 року. До складу підприємства входить 27 регіональних дирекцій, Дирекція з обробки й перевезення пошти, Дирекція "Автотранспошта", Дирекція "Видавництво "Марка України". Унікальна мережа поштового зв'язку нараховує 25 поштамтів, 498 вузлів зв'язку, 3646 міських і 11307 сільських відділень зв'язку, 157 пересувних відділень і 424 пункти зв'язку. У сфері поштового зв'язку працює близько 115 тисяч працівників [6].

УДППЗ "Укрпошта" здійснює прямий поштовий обмін з 64 країнами, з 21-ю країною здійснюється наземна транзитна пошта й з 4-ма – авіапошта. У 12 країн пошта доставляється морським шляхом. Міжнародні авіаперевезення пошти здійснюють 10 вітчизняних і закордонних авіакомпаній. Для забезпечення магістральних поштових перевезень в Україні організовано 12 маршрутів поштово-вагонів і 18 автомобільних маршрутів. Парк транспортних засобів для перевезення пошти нараховує більше 4,6 тисяч автомобілів і 38 поштових вагонів [6].

УДППЗ "Укрпошта" здійснює свою діяльність відповідно до законів України "Про підприємства в Україні" від 27.03.1991 р. №887, "Про поштовий зв'язок" від 4.10.2001 р., а також відповідно до Положення про діяльність національного оператора поштового зв'язку.

Основною метою УДППЗ "Укрпошта" є надання споживачам високоякісних послуг у сфері поштового зв'язку, фізичної доставки поштових відправлень і товарів, фінансової, транспортної, рекламної, інформаційної та іншої загальнодоступної продукції. Підприємство обслуговує своїх клієнтів через єдину національну мережу поштового зв'язку й використовує цю можливість, розвиваючи нові види продукції, з метою зміцнення своїх послуг і довіри клієнта.

У наш час зв'язок становить один із найбільш розвинених секторів економіки. Роль поштової системи вийшла за рамки простої фізичної доставки пошти. Світовий ринок зв'язку з кожним роком стає все більш конкурентним і різноманітним, відбувається бурхливе зростання електронних засобів зв'язку, при якому факс, електронна пошта, інтерактивний зв'язок та інші форми електронного обміну інформацією розвиваються більш швидкими темпами, ніж фізична пошта. Це докорінно змінює середовище, в якому працює пошта.

Глобальне проникнення нових інформаційних технологій і впровадження інфокомунікаційних технологій в усі сфери життя людей та суспільства забезпечують зближення багатьох країн, державного сектору, бізнесу й підприємництва, сприяючи розвитку та подальшому вдосконаленню поштової економіки, а також залученню в цей сектор нових і активних учасників сучасного ринку товарів та послуг. Завдяки розвитку інформаційних технологій пошта стає важливим партнером у побудові інформаційного суспільства й засобом зв'язку, що сприяє й стимулює культурний, економічний і соціальний розвиток.

У такий спосіб на світовому ринку з'являється потреба в єдиній поштовій системі, яка б охоплювала всі країни й дозволяла б одержувати інформацію без зайвих бар'єрів і кордонів.

Такі обов'язки взяв на себе Всесвітній поштовий союз (ВПС) – одна з найбільших міжнародних організацій, які діють під егідою Організації Об'єднаних Націй.

ВПС утворює єдиний поштовий простір для держав, які входять до його складу, визначає напрямки міжнародної взаємодії країн з метою забезпечення нових переваг у поштовій економіці й соціальній сфері на основі реалізації відповідних поштових послуг для того, щоб вони "як важливі агенти соціальної єдності й конкретних вкладників всіляко сприяли глобалізації, економічному й соціальному розвитку країн-учасниць, процвітанню комерції й торгівлі" [8].

Моніторинг, який постійно здійснює ВПС, дозволяє проводити ретельний і оперативний аналіз ринкових умов та тенденцій, оцінювати керівні принципи й розробляти відповідні рекомендації, що є для багатьох поштових служб основою обміну статистичними даними та інтелектуальною інформацією для прийняття правильних і адекватних рішень.

Не залишається осторонь і УДППЗ "Укрпошта". Вона бере участь у різних об'єднаних проєктах у поштовій сфері. Гарним прикладом став проєкт "Товари поштою" (Direct mail) або такі проєкти, як "Ліки поштою", "Книги поштою" та ін. Вони дозволили Україні використати доступні інформаційні ресурси, брати участь у різних міжнародних семінарах, симпозиумах і відповідних заходах, спрямованих на розвиток поштового сектору й удосконалення запропонованих послуг.

Важливими кроками України до подолання бар'єрів у світовому інформаційному просторі став вступ до складу ВПС, а також до складу Асоціації поштових операторів Європи "PostEurop".

Однак вступ у дані міжнародні організації, хоча і є незаперечною перевагою в розвитку поштової сфери, не вирішує безліч інших проблем, з якими зіштовхується національний оператор.

Сьогодні УДППЗ "Укрпошта", як і інші підприємства України, змушена працювати в зовсім інших умовах, ніж декілька років тому. Насамперед, це обумовлено посиленням конкурентної боротьби як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому. Важливим фактором є недосконалість законодавчої бази, що не в змозі забезпечити підтримку підприємству при виході на світовий ринок. Крім цього, держава все менш регулює виробничі відносини, що згодом призведе до того, що не можливо буде розраховувати на державну допомогу в компенсації збитків, як це було раніше. Також великою проблемою є недостатнє забезпечення новим обладнанням, новими технологіями, підходами, що може призвести до виходу з єдиного поштового простору, та неможливість і надалі вести поштовий обмін з іншими поштовими адміністраціями.

Для подолання таких проблем і збільшення конкурентоспроможності необхідно вчасно, з урахуванням глобальних тенденцій, здійснювати перебудову системи керування, переглянути законодавство, усунути адміністративні бар'єри й створити додаткові стимули для розвитку, забезпечити державну допомогу при виході на світовий ринок, провести технологічну заміну застарілого обладнання на сучасне, перманентно вести пошук нових ефективних напрямків щодо надання широкого спектра послуг, які б базувалися на конкурентних перевагах, безупинно вивчати стан розвитку поштового зв'язку за кордоном і взаємодіяти з іншими країнами.

До найважливіших напрямків подальшого розвитку й реформування поштової служби варто віднести проєкти, орієнтовані на реалізацію електронного навчання, електронної комерції, електронного бізнесу, включаючи відповідну підготовку кадрів. Крім того, це повинно бути розглянуто не як ізольовані сфери діяльності, а як інтегровану й взаємозалежну сукупність цих технологій, що становлять єдиний фундамент переходу до інформаційного суспільства.

У цілому всі ці питання вимагають створення, коригування, подальшого розвитку й гармонізації нормативно-правової бази у сфері електронної комерції й бізнесу, доступу громадян до інформаційних послуг, подолання наявного "цифрового розриву" та "інформаційної нерівності". До цього повинна бути всебічно готова й поштова галузь України.

Література: 1. Медведев В. Глобализация экономики: тенденции и противоречия // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – №2. – С. 3 – 10. 2. Холопов А. Глобализация и макроэкономическое равновесие // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №2. – С. 15 – 23. 3. Ключко В. Глобализация та її вплив на країни з перехідною економікою // Економіка України. – 2004. – №3. – С. 51 – 58. 4. Зянько В. Глобализация та інноваційний процес: їхній взаємовплив // Економіка України. – 2004. – №5. – С. 84 – 89. 5. Богиня Д. Структурна перебудова економіки в умовах глобалізації та інформатизації / Д. Богиня, Г. Волинський // Економіка України. – 2003. – №7. – С. 19 – 28. 6. Князева Е. О. Маркетинг поштового зв'язку / Е. О. Князева, С. Б. Горелкіна, В. П. Иванов, Л. В. Кузнецова. – К.: Марка, 2003. 7. Иванов В. П. Аналіз стану та перспектив розвитку національного оператора поштового зв'язку України // Економіка України. – 2003. – №9. – С. 47 – 51. 8. Иванов В. П. Основні тенденції розвитку конкурентного ринку поштового зв'язку / В. П. Иванов, Е. О. Князева // Наукові праці ОНАЗ. – 2002. – №3. 9. Афанасьев М. Время глобализации / М. Афанасьев, Л. Мясникова // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №10. – С. 11 – 19.

Колос І. В.

УДК 65.011

КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ТА ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Динамізм і складність світових тенденцій макроекономічного розвитку, глобалізація ринків, загострення конкурентної боротьби призводять до трансформації концепцій управління підприємством, суттєво змінюють цілі, цінності, критерії, системи та методи управління. Розвиток теорій управління еволюціонує в систему управління вдосконаленням та змінами. В цьому аспекті набувають актуальності проблеми вибору системи управління підприємством і якісного інформаційного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив виявити недостатність обґрунтування вибору підприємствами системи управління та раціональної інформаційної технології.

Метою запропонованої статті є аналіз існуючих концепцій управління підприємством в еволюційному розвитку та їх інформаційне забезпечення. Теоретичною основою дослідження є класичні й сучасні теорії менеджменту, маркетингу та інформаційних систем. У роботі використані методи структурно-логічного аналізу, синтезу та порівняння.

Підходи до управління підприємством різноманітні. Вони орієнтовані на ресурси, ринок і вартість підприємства. Так, використовуючи управління, орієнтоване на ресурси, підприємства ретельно відслідковують рівень усіх видів запасів, узгоджуючи з можливостями виробничих потужностей та потребами споживачів.

Управління, орієнтоване на ринок, концентрує увагу підприємства на кінцевому споживачу, що в довгостроковій перспективі забезпечує:

постійне підвищення економічних показників через збільшення кількості задоволених споживачів;

надприбутки внаслідок швидкої реакції на зміни попиту споживачів;

збільшення частки ринку та збереження конкурентних переваг, надаючи споживачам більшу цінність, ніж конкуренти.

Вартісно-орієнтоване управління передбачає вибір пріоритетних напрямів діяльності за критерієм створення вартості підприємства; переорієнтацію систем планування, оцінки результатів діяльності та матеріального заохочення на показники вартості з погляду власників, інвесторів та інших зацікавлених осіб. У закордонній та вітчизняній практиці вартісно-орієнтовані показники керівництво підприємства використовує при обґрунтуванні управлінських рішень щодо створення чи розширення діяльності, яка додає вартість, та послідовного скорочення діяльності, навіть до ліквідації бізнес-одиниць, котрі не зможуть у майбутньому створювати додаткову вартість.

Концепції, підходи, методи, моделі та інформаційні технології управління підприємством пройшли послідовну еволюцію розвитку в часовому діапазоні, що узагальнено на рисунку.

Починаючи з кінця 1960-х років і дотепер відбувається запровадження, вдосконалення існуючих та розробка нових концепцій управління підприємством: об'ємно-календарне планування (MPS – Master Planning Schedule), планування необхідних матеріалів (MRP – Material Resource Planning), планування виробничих ресурсів (MRP II – Manufacturing Resource Planning), планування необхідних потужностей (CRP – Capacity Requirements Planning), планування фінансових ресурсів (FRP – Finance Requirements Planning), управління ресурсами підприємства (ERP – Enterprise Resource Planning), управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM – Customer Relationship Management), управління ланцюгом постачань (SCM – Supply Chain Management), планування ресурсів, синхронізоване з покупцем (CSR – Customer Synchronized Resource Planning), управління ресурсами та зовнішніми відносинами підприємства (ERP II – Enterprise Resource and Relationship Planning), ефективне управління компетенціями (CPM – Competence Performance Management) [1 – 5].

© Колос І. В., 2006

Секція 3

Напрями розвитку підприємницької діяльності в сучасних умовах

Антонова В. А. Структурна перебудова ресторанного сектору економіки.....	3
Петровський В. Д., Баб'як М. М., Литвин М. С. Роль інноваційних структур у розвитку підприємництва Прикарпатського регіону (на прикладі ЗАТ "Трускавецький валеологічний інноваційний центр" (ЗАТ "ТВІЦ"))	6
Водовозова К. А. Лізинг – основа інноваційного розвитку підприємства.....	9
Басанцов І. В. Проблемні питання розвитку та перспективи формування нової моделі системи ДФК в Україні.....	11
Вологіна К. О. Теоретичні підходи до конкурентних переваг підприємства.....	16
Волоснікова Н. М. Дослідження ризиків трансакцій при здійсненні інноваційної діяльності	18
Воронкова А. Е., Калюжна Н. Г. Модернізація організаційної структури як чинник удосконалення управлінського потенціалу підприємств машинобудівного комплексу України.....	21
Коюда О. П. Інноваційна діяльність і конкурентоспроможність підприємства	24
Гавриць О. М. Оцінка методів ціноутворення на промислову продукцію.....	26
Чернякова Т. М., Грузинова Л. А. Акционерная форма собственности и проблемы ее развития в Украине	29
Дмитрієв І. А., Касатонова І. А. Оцінка діяльності у перспективі підприємства автомобільного транспорту.....	31
Довгаль О. А. Політика комплексного протекціонізму як фактор розвитку підприємницької діяльності в сучасних умовах.....	35
Коваленко Г. А., Жилієва А. В. Усовершенствование организационного климата как фактора реализации организационной стратегии предприятий Донецкого региона.....	37
Зайцева І. С., Зайцева Т. С. Повышение культурного уровня субъектов экономики – одно из направлений развития предпринимательской деятельности в Украине.....	41
Іванова Є. В. Методологічні положення стратегічної оцінки техніко-технологічної складової інноваційного потенціалу підприємств хімічної промисловості	43
Максименко Я. А., Кобелева О. М. Розвиток поштового зв'язку як фактор глобалізаційних процесів в Україні.....	46
Колос І. В. Концепції управління підприємством та їх інформаційне забезпечення.....	48
Ларка С. В. Аналіз видів лізингових підприємств.....	51
Леонова Ю. О. Логістика як сучасний напрямок розвитку підприємницької діяльності.....	53
Лернер Ю. И. Экономические инструменты предпринимательской деятельности в условиях неопределенности и рисков	55
Лощарьова О. О. Шляхи реалізації державної інвестиційної підтримки агропромислових підприємств України.....	58
Лубенченко О. Е. Напрямки розвитку аудиторської діяльності в сучасних умовах.....	61
Луцковский В. М., Степанова В. С. Пути совершенствования корпоративного управления в разнотипной экономике	64
Ляшенко В. И. Методология исследования режимов регулирования развития экономических систем.....	66
Мавриду В. Ю. Состояние легкой промышленности в Украине и пути ее развития	69
Матюшенко І. Ю. Розвиток професійної освіти як необхідна складова побудови економіки знань в Україні та її регіонах	72

Довідка про авторів

Антонова В. А. — канд. екон. наук, доцент Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського

Петровський В. Д. — канд. екон. наук, доцент, генеральний директор ЗАТ "ТВІЦ"

Баб'як М. М. — канд. техн. наук, доцент Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка

Литвин М. С. — генеральний директор ТЗОВ "АКВА-ЕКО"

Водовозова К. А. — асистент кафедри економічної кібернетики Харківського національного університету радіоелектроніки

Басанцов І. В. — докторант Сумського державного університету

Вологіна К. О. — студент ХНЕУ

Волоснікова Н. М. — аспірант Національного технічного університету "ХПІ"

Воронкова А. Е. — докт. екон. наук, професор Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Калюжна Н. Г. — канд. екон. наук, доцент Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Коюда О. П. — канд. екон. наук, доцент ХНЕУ

Гаврись О. М. — канд. екон. наук, професор Національного технічного університету "ХПІ"

Чернякова Т. М. — канд. екон. наук, доцент Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Грузінова Л. О. — студент Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Дмитрієв І. А. — канд. екон. наук, професор Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Касатонова І. А. — асистент кафедри економіки підприємства Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Довгаль О. А. — докт. екон. наук, доцент Харківського гуманітарного університету "Народна українська академія"

Коваленко Г. О. — канд. техн. наук, професор Донбаської державної машинобудівної академії

Жиляєва А. В. — асистент Донбаської державної машинобудівної академії

Зайцева І. С. — канд. екон. наук, доцент ХНЕУ

Зайцева Т. С. — аспірант ХНЕУ

Іванова Є. В. — старший викладач Технологічного інституту (м. Северодонецьк) Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Максименко Я. А. — канд. екон. наук, доцент Національного технічного університету "ХПІ"

Кобелева О. М. — магістр Національного технічного університету "ХПІ"

Колос І. В. — старший викладач Київського національного університету технологій та дизайну